

F. Nagy József Tanár úr búcsúztatója

„Ne vádoljátok a sorsot, az Istent, ha szegénnyé tett, a szorgalmas munka, tisztességes, becsületes élet gazdaggá tehet!” - idézte F. Nagy József tanár úr Karácsony Sándor professzort, egykori tanárát és példaképét. Ehhez még hozzátehetjük, hogy „az ember igazi gazdagsága nem tárgyakban, hanem emlékekben, a lélekben vagyton!” Ilyen igazi, emberi értelemben F. Nagy József hihetetlenül gazdag volt. Emlékeiről órákig, és mindig érdekfeszítően tudott mesélni. Eseményekben, küzdelmekben gazdag, hosszú, tevékeny élete, rendkívüli nyitottsága, óriási tapasztalata, erkölcsi tartása érdekes emberré tette, és tiszteletet parancsolt. A tisztelet nemcsak ősz hajának, de sziporkázó szellemének, gerincességének is járt. Nem véletlenül lett szülőföldjén, Abaujszántó és második hazájában Halason a város díszpolgára. Mindkét helyen rászolgált a megtisztelő címre.

Kedves Gyászoló Család, Tisztelt Gyászolók!

Most, mint a város egykori alpolgármestere, hosszú évtizedekig a Képviselő Testület tagja, Halas város nevében búcsúzom F. Nagy József Tanár úrtól, a város Díszpolgárától. Mint az '56-os Emlékbizottság elnöke búcsúzom alapító tagunktól, Tiszteletbeli Elnökünkötől, igaz Barátunktól, valamint búcsúzom a Szilády Áron Társaság nevében egykori Társelnökünkötől „Mindenkivel világítson a maga helyén!”

Karácsony Sándor ezen szavait is saját hitvallásként F. Nagy József mélyen a szívébe zárta. Így írt erről: „az agyamba vésődtek szavai, és lépéseimet e szavak határozzák meg, míg gondolkodni tudok!” S, hogy a diákkorban hallott intelem valóban meghatározta egész életét, annak bizonyítására idézzük föl küzdelmes, fordultatos, de nagyszerű életpályáját.

Ősei hajdú katonák voltak. A Parti Nagy leszármazási táblában az 1600-as évek elejéig visszavezetett családfán a 14. generációhoz tartozó F. Nagy József egy hétgyermekes család harmadik gyermekeként látta meg a napvilágot, 1925 február 13-án, a Hajdú megyei Földesen. Már kisgyermekként megismerte a nehéz paraszti munkát. Kisdíákként rendkívül érdeklődő, fogékony és nyitott volt minden új ismeretre. A jóképességű fiú, a szintén földesi származású Karácsony Sándor jóvoltából ösztöndíjhoz jutva tanulhatott, majd bejutott a Debreceni Agrártudományi Egyetemre. Az egyetemen igyekezett tanulni, és mellette pénzt keresni.

Erős igazságérzete, hazaszeretete már diákkorában megnyilvánult. Vétkesek közt sohasem akart cinkos lenni, ezért nem is maradt néma, ha igazágtalanságot tapasztalt. Ezen tulajdonsága abban a korban előrevetítette későbbi meghurcoltatásait.

A szókimondó, őszinte és nyílt diák Bajcsy-Zsilinszky Endre tarpai újratemetésén beszédet mondott, ami miatt 1948-ban kizárták az egyetemről. Egyik tanára azonban dékáni engedéllyel ezüstkalászos gazdasági tanfolyam vezetésével bízta meg, így ki is volt zárva, meg nem is. 1949-ben a vidéki karokat feloszlatták, de őt, mint szegényparaszt származású jeles tanulót mégis fölvettek Budapestre, kikötve, hogy „narodnyik” felfogásán változtasson. Változnia nem sikerült, mert 1950-ben tiltakozott két úgynevezett kulák évfolyamtársa kizárása, és az úgynevezett osztályidegen hallgatókat sújtó egyéb intézkedések ellen, így mint „osztályárulót” a Hortobágyra internálták. Innen egyik professzorának, Nagy Imrének, a későbbi miniszterelnöknek írt levele által szabadult. Az Agrártudományi Egyetem Tanárképző Intézeti tanulmányainak elvégzése után a Kisvárdai Mezőgazdasági Technikumba nevezték ki. Itt próbálhatta ki friss pályakezdő tehetségét, amit a gyakorlati képzés vezetésében mutatott meg. Az addig lenézett gyakorlatnak fáradhatatlan, óriási munkával rangot tudott adni azzal, hogy igazolta: aki tanítja azt csinálni is tudja. Megtapasztalta, hogy az ifjúság szeret és tud is dolgozni, ha személyes tanári példa lelkesíti.

Ekkor vette feleségül Bóna Éva putnoki leányt. A templomi esküvő miatt szigorú megrovást kapott, és áthelyezték az Abaújszántói Mezőgazdasági Technikumba. Itt is gyakorlatvezető lett, itt is a tanulók teljes bevonásával, önállóságukat, öntevékenységüket fejlesztve dolgozott. Sok új megoldást valósított meg, erős tanulói önrányítást alakított ki. Valódi feladatokat adott, az életre készített föl. A föld szeretetét úgy oltotta a gyerekekbe, mint ami azonos a hazaszeretettel.

Itt, Abaújszántón érte 1956. A közismert, népszerű fiatal tanárt, F. Nagy Józsefet választották a városi-járési Munkás-Paraszt Tanács elnökévé.

Annak ellenére, hogy fenntartották a rendet és nyugalmat, megszervezték a közeli határszakasz ellenőrzését, és a nélkülöző nagyvárosi családoknak élelmiszer adományozását, már 1956 novemberében letartóztatták, börtönbe zárták. Bűncselekményt nem sikerült bizonyítani ellene, de fél év múlva, a Népbíróság ítélete alapján: a tanári foglalkozástól 5 évre eltiltották, mind a tanári, mind a mérnöki diplomáját elkobozták, a szolgálati lakását azonnal el kellett hagynia, rendőrhatalósági felügyelet alá helyezték, és évenkénti váltásban más és más kényszer tartózkodási helyen kellett fizikai munkát végeznie. Először traktorosként kezdett dolgozni. Az északi határtól a déli határig számúzve kellett öt év alatt tovább költöznie, így lett Heves, Hajdúböszörmény, Szabadszállás, Jánoshalma végül Kiskunhalas lakója.

Közben 1958-ban újra megvádolták pártvezetők tervezett felelősségre vonásával. A vád valótlan volt, a vallatás során mégis eltörték ujjait, mellékvesekéreg repedést szenvedett el. A korábbi népbírósági ítélet maradt érvényben.

A kényszerszertartózkodási helyek iskoláiba fizikai munkás beosztásba vették föl, de jó szakember lévén előbb-utóbb különféle tantárgyak tanításával bízták meg, sőt a kultúrfelelősi munkát is rábízták. Üldözötként még volt lelki ereje ahhoz is, hogy a tanítványainak szakköröket, színjátszó csoportokat, énekkarokat szervezzen.

A rendőrségi felügyelet alól, itt Halason, 1963-ban szabadult. Családjával csak ekkor kerülhetett végre össze. Mindaddig felesége is két leánykájukkal rengeteget nélkülözött, szenvedett.

A halasi Mezőgazdasági Technikumban lehetett újra tanár. A legnehezebb területet kapta. Hét évig a levelezők vidéki kihelyezett 8-10 osztályát tanította. Fáradhatatlanul járta a falvakat, benne élt a falvak életében. A tanítás mellett arra is volt energiája, hogy itt is énekkarokat, tánccsoportokat szervezzen, diákjaival falutörténeteket kutatott és íratott.

Felesége 20 évig nem jutott álláshoz. F. Nagy Józsefet azonban kemény fából faragták. A hivatalos szervek elmarasztalásai, a hányadtatásai nem roppantották össze, inkább megacélozták erejét, mert tudta, hogy a diákjai tisztelik, szeretik, és számára mindig is ez volt a legfontosabb!

Az 1970-es években pedig szabadidejében Halas város peremén élőknek utcai előadásokat tartott, szakfilmeket, ismeretterjesztő filmeket vetített az alkalmas házfalakra, amatőr színjátszókat, szavalókat, táncosokat vitt a kisszékekkel érkező népes hallgatóságnak. Mindig is igazi tanító, igazi fáklya volt.

43 év szolgálati idő után, 1985-ben ment nyugdíjba, de nem nyugállományba. Fáradhatatlanul tanított bennünket, ahogyan egy igazi néptanítóhoz illik. Rengeteget publikált a Halasi Tükör, a Paritás, a Humanissime, a Műhely Napló, a Stádium című lapokban. Aggódva írt a mai ifjúságot körülvevő rossz példák sokaságáról, a testi-lelki fejlődést akadályozó zavaró tényezőkről. Mindig, minden sorával élete példájával nevelt hazaszeretetre, erkölcsi tartásra, céltudatosságra, emberségre egyszóval az értékes, értékteremtő életre. Többek között kifejtette, hogy „még nem nevelnek, növelnek az iskolák,

csak oktatnak. Az iskolák oktatás-végrehajtási intézmények. A nevelésnek nem az ismeret átadása a fő dolga, hanem a képességfejlesztés és értékközvetítés!”

Mivel egész életét meghatározó időszak volt az 1956-os forradalom és szabadságharc néhány napja, 1956 eszméjéhez hűen számtalanszor írt és beszélt annak érdekében, hogy '56 szelleme, emléke minél több magyar lelkében találjon fészekre. Az 1956-os forradalomban és szabadságharcban folytatott tevékenységért, a meghurcoltatásáért csak a rendszerváltás után kapott kitüntetést. Megkapta a Maléter Pál Emlékérmét, a Politikai Foglyok Szövetségétől a Hazáért Érdemkereszt-et, és a Dr. Szobonya Zoltán Emléklapot.

Mind Abaújszántón, mind Kiskunhalason Pro Urbe és Díszpolgári elismerésben részesült.

Közéleti szerepvállalása igen jelentős volt Halas város életében. Nagyszámú szervezet vezető tisztségviselőjeként rendkívül aktívan dolgozott a város arculati és szellemi színvonalának emelésén.

Szinte mindvégig az ő küzdelmeiről munkájáról szóltam, de ne felejtsük el arról, hogy ezen a sikerekkel, de jobbra megpróbáltatásokkal teli rögzös életúton biztos támasza volt több mint 72 esztendőn át a segítő, gondoskodó, aggódó felesége, majd később szép, szerető családja. Micsoda lelki erő és erős tartás kellett a feleségének is ehhez a nehézségekkel teli, de tartalmas élethez! Emlékszem, hogy a Józsi bátyánk az állófogadásokon szalvétába csomagolt, és a zsebében mindig hazavitt néhány pogácsát a kedves feleségének.

Kedves Józsi bátyánk, Drága Barátunk!

Nagyon fognak hiányozni bölcs gondolataid, lelkesítő szavaid, példád, hogy nem könnyen akartál élni, hanem igaz módon!

Legyen áldott az elvégzett szolgálatod és emléked!

Uram! Adj nyugalmat az Ő sok küzdelmet átélt, mégis erős, szabad lelkének örök hajlékodbán!

Isten Veled Tanár úr! Isten Veled öreg Barátunk!

Halas, 2025. március 26.

Pajor Kálmán